

Marko Špikić

MAROEVIĆEVO NASLIJEĐE

Ivo Maroević (1937.-2007.)

Profesor Ivo Maroević napustio nas je, shrvan teškom bolešću, 20. siječnja 2007. Rođenjem vezan uz Stari Grad, od djetinjstva je živio u Zagrebu, uz koji se vezao osobno i profesionalno. Ovdje je diplomirao povijest umjetnosti i anglistiku. Potom je nekoliko godina radio u osnovnim školama, da bi sredinom šezdesetih počeo djelovati kao konzervator. Maroevićev put, koji se granao, ali i vraćao na temeljne povijesno-umjetničke interese, tada je bio zacrtan. Bio je to put altruizma, percipiranja spomeničkih vrijednosti, njihova povijesnoumjetničkog, teorijskog i kritičkog tumačenja i promicanja.

U profesionalnom razvitku prošao je put od kustosa u Gradske muzeje u Sisku (1965.-1969.) do angažmana u Restauratorskom zavodu Hrvatske (1969.-1983.), gdje je prikupljao dragocjena praktična iskustva. Kako vidimo u njegovim tekstovima, u to je doba već ostvario spoj senzibilnosti i racionalnog pristupa, uobličivši posvećenost spomenicima u trijeznom i čitljivom znanstvenom obliku. Prve veće publikacije poput *Graditeljske obitelji Grahor* iz 1968. možemo promatrati kao želju za emancipiranjem i razvitkom istraživačkih tema poslijeratnih "začinjavaca" poput nedavno preminule Lelje Dobronić. Boravak u Sisku privukao ga je temi grada kojom se bavio i u kasnijim godinama. Kada se zaposlio u Zagrebu, u disertaciji se vratio problemu sisačkog urbanizma, objavivši je 1970. kao knjigu

Sisak - grad i graditeljstvo. U tim je knjigama razvio tumačenje pojedinačne arhitekture i arhitekture grada kao aktivnog suodnosa, ističući potrebu dvovrsnog povijesnoumjetničkog promatranja, fenomenološkog i epistemološkog. Stoga ne čudi da su mu prva djela koncipirana na arhivskoj provjeri viđenih stvari i upoznavanju geneze projekta i njegove izvedbe, a naročito onih sastavnica koje nisu vidljive iz pješačke vizure: tlocrta i presjeka te često zamršenih pitanja autorstva i datiranja.

Maroević je bio strpljivi istraživač, što je vidljivo već od prvih njegovih članaka i knjiga. Radeći u Odsjeku za dokumentaciju Restauratorskog zavoda nadovezao se na inicijative iz šezdesetih godina, kada je nastupio val registriranja i preventivnog zaštićivanja kulturnih spomenika u Hrvatskoj. Brojni članci koje je tada sastavio dragocjena su svjedočanstva o percipiranju graditeljskog naslijeđa, odnosa starog i novog u procesu interpolacije te restauratorskih problema interveniranja na zidnim slikama, drvenoj skulpturi ili arhitektonskoj plastici. Brojnošću svojih tekstova i raspravljenih tema iskazivao je nesvakidašnju fascinaciju kulturnim nasljeđem Hrvatske. Ona je pokazatelj vizije i težnje da se u našoj znanstvenoj zajednici afirmiraju teorijske mogućnosti, kriteriji, a potom i precizne metode u zaštiti vrlo raznorodnih predmeta konzerviranja i restauriranja.

Ne zanimajući se samo za prošlost, nego i za potencijale spomenika u današnjici, Maroević je od šezdesetih godina istodobno pratio i probleme transformacije sela i nastanak nove arhitekture. Sedamdesetih godina razvio je možda ključne teorijske postavke vezane uz probleme spomeničke rekonstrukcije kao interpretacije, načela dokumentiranja starih gradova, utvrđivanje povijesnosti arhitektonskih spomenika te uključivanje spomenika u svijest javnosti. Maroevićeve teorijske napise o interpolaciji, nastale u posljednjim godinama socijalističke planske privrede, danas bismo s punom pozornošću trebali čitati kao manifest za obnovu i jačanje dostojanstva struke. Njegovi napisi nisu bili jadikovke, nego konkretni prijedlozi, upućeni ušima koje žele čuti.

Nakon prelaska na zagrebački Filozofski fakultet 1983., njegova je utemeljiteljska uloga došla do punog izražaja. Predavao je na odsjecima za povijest umjetnosti i informacijske znanosti predmete o arhitekturi i urbanizmu te zaštititi spomenika kulture, da bi 1986. utemeljio Katedru za muzeologiju. Osamdesetih se godina posvetio muzeološkim temama pišući o statusu te discipline unutar informacijskih znanosti i odnosima muzeja i muzeologije, okrunivši svoje interese knjigom *Uvod u muzeologiju* (1993.), koja se pet godina kasnije pojavila i u engleskom prijevodu. Istodobno je tijekom osamdesetih godina nastavio pratiti zbivanja na arhitektonskoj sceni Zagreba izvješćujući za ljubljanski časopis *Sinteza* o dosezima arhitekata tijekom intrigantnog predratnog desetljeća. Ti su članci 2002. prikupljeni u knjizi *Kronika zagrebačke arhitekture* i predstavljaju dragocjenu građu za pisanje povijesti arhitekture toga doba.

Koncem devedesetih vratio se temi Zagreba. Ono što je rečeno o dvojnoj prirodi njegovih

sugestivnih tekstova potpuno je vidljivo u knjigama *Zagreb, njim samim* (1999.) i *Antologija zagrebačke arhitekture* (2003.). U njima se, uza znanstvene podatke o genezi i primjernim točkama zagrebačkog urbanizma, neprestano otkriva duboka osobnost promatrača. Maroević se svjesno upustio u spajanje žanrova, čitatelju istodobno pružajući tlocrte, fotografije, bibliografije i esejistički doživljaj pasioniranog šetača. S druge strane nije izgubio osjećaj za aktivizam: u posljednjih nekoliko godina marno je prikupljao na različitim mjestima objavljene radove i spojio ih u knjigama *Konzervatorsko novo iverje* (2000.) i *Baštinom u svijet* (2004.). U njima vidimo čovjeka koji diskutira i predlaže moguća rješenja za očuvanje te konzervatorsku ili muzejsku prezentaciju baštine, kako na hrvatskoj, tako i na međunarodnoj razini. Bilo da je riječ o ratnim razaranjima, o kojima je 1995. pisao u knjizi *Rat i baština na prostoru Hrvatske* ili o praćenju mirnodopskih zbivanja u člancima, knjigama i pismima čitatelja u dnevnim novinama, Maroević je u našem javnom prostoru bio prisutan kao dobar duh i oslonac. Kao predavač i mentor bio je osoba koja sa zanimanjem i predanošću potiče sugovornikova zanimanja. Razgovori četvrtkom ujutro nakon nastave mnogima će se stoga urezati u pamćenje kao dragocjeni trenuci profesionalnog života. Bio je čovjek inicijative, kojemu su godile nove ideje, osobito ako su potjecale od mladih ljudi koji su se odlučili baviti često nezahvalnim poslom očuvanja kulturnoga naslijeđa. Kako će vrijeme odmicati, a njegovu ljudsku toplinu zamijeniti ideje i knjige koje za života nije stigao objaviti, zasigurno ćemo uvidjeti kako smo u kategorijama male zajednice što se bavi spomenicima izgubili pisca i konzervatora veličine Riegla ili Brandija.